

Гендерна політика очима української молоді :
XII Регіональний науковий конкурс молодих вчених, Харків, 2018 р.

ПРОЄКТ СТВОРЕННЯ ШКОЛИ ТОЛЕРАНТНОСТІ, ЯК КОМПОНЕНТИ ФОРМУВАННЯ ДРУЖНЬОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УНІВЕРСИТЕТУ

Кравець О. М., Романов С.О.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Порушення соціальних, економічних і культурних прав і свобод людини, відсутність гендерної та сексуальної освіти, нерівність, дискримінація за гендерною ідентичністю та сексуальною приналежністю як результат високого рівня стереотипізації мислення в суспільстві та слабкої державної нормативної бази нівелює соціалізацію та інтеграцію дискримінованих груп населення.

У сучасному світі рівність людей та захист їхніх прав є основою будь-якого демократичного суспільства і держави, які прагнуть до соціальної справедливості і поваги прав людини. Однак в Україні ситуація склалась так, що люди змушені боротися за свої права, особливо це стосується ЛГБТ+ спільноти.

«Толерантність є нормою сучасного цивілізованого світу. Як така вона прокламована Декларацією принципів толерантності, затвердженою Резолюцією Генеральної Конференції ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року» [1].

Питання толерантності піднімалося й у Верховній Раді України. Прийняття Україною антидискримінаційного законодавства, в тому числі за ознакою сексуальної орієнтації – це одна з обов'язкових умов вступу до Європейського Союзу. Так, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації» прийняли в 2014 році [2].

Подібне трактування є в іншому документі уряду – «Про затвердження плану дій щодо реалізації Національної стратегії в області прав людини на період до 2020 року» [3]. Розпорядження передбачає план, згідно з яким держава зобов'язується захищати права сексуальних меншин.

Не дивлячись на прагнення України вступити до ЄвроСоюзу, становище ЛГБТ+, жінок та інших дискримінованих груп залишається скрутним. Про це свідчать результати певних статистичних досліджень.

Так, у Кабінеті Міністрів України з 25 осіб тільки 6 жінок [4], у складі Верховної Ради України їхня частка складає лише 12 % від загальної кількості депутатів. З цієї причини Україна займає 145 місце в світі з 190 за кількістю жінок у парламенті [5].

На тлі випадків дискримінації жінок у сфері праці один з провідних сайтів з пошуку роботи Work.ua провів дослідження серед користувачок свого ресурсу. З отриманих результатів стало відомо, з якою дискримінацією українки стикаються на робочому місці (рисунк 1).

Рис. 1. Розподіл випадків дискримінації,
з якими стикаються українки на робочому місці, %

Отже, 13,8 % респонденток говорять про більш низьку оплату праці в порівнянні з чоловіками на аналогічних посадах. 11,5 % жінок зіткнулися з дискримінацією при прийомі на роботу за ознакою статі. 9 % учасниць відзначили дискримінацію в дотриманні прав працюючих матерів. 6,5 % українок говорять про дискримінацію в стосунках з колегами. Проте показник у 59,2 % опитаних жінок, які заявили, що не стикаються з гендерною дискримінацією на роботі, не свідчить щодо її справжньої відсутності. Проблема продовжує замовчуватися.

Що стосується оплати, Work.ua заявляє, що розрив в заробітній платі на

їх ресурсі становить 17,4 % [6].

За даними HeadHunter Україна жінок на керівних посадах в 4 рази менше, ніж представників чоловічої статі.

Дослідження, проведене Світовим економічним форумом, свідчить, що неоплачувана жіноча праця становить близько 5 годин щодня, у чоловіків же цей показник дорівнює 1,5 години на день. Більш того, жінки в середньому працюють на 50 хвилин довше за чоловіків.

Дані Держслужби статистики України вказують на те, що жінки отримують зарплату практично на 37 % нижче чоловіків на аналогічних посадах. Результати досліджень за 2015 рік становлять 41 %.

Ще однією сферою дискримінації жінок є секс-індустрія.

Адміністративна відповідальність, яка встановлена Кодексом України, поширюється тільки на жінок, що надають послуги. Чоловіки, які створюють попит, від відповідальності звільнені.

Про стан справ щодо насилля Національна поліція доповідає, що за статистикою надходить близько 130 тис звернень в рік за фактом домашнього насильства. Жертви цього насильства – переважно жінки. За деякими даними це 98 %, інші 2 % звернень надходить від чоловіків [7].

Центр «Наш світ» задокументував 226 випадків насильницьких дій на ґрунті гомофобії та трансфобії, дискримінації та інших порушень прав ЛГБТ в Україні. З 226 випадків 20 кейсів відносяться до 2016 року. За цими даними найбільше випадків насилля зареєстровано у Києві та області – 57, Харків та область посідають друге місце з результатом – 34, Дніпро та область на третьому місці – 26.

Найчастіше від порушень прав людини через гомофобію та трансфобію страждають представники ЛГБТ+ спільноти великих міст, де вони найбільш видимі: Київ, Харків, Дніпро, Одеса, Запоріжжя.

Насильницькі дії на ґрунті гомофобії та трансфобії, а також мова ворожнечі з боку осіб, які не наділені офіційною владою, були відзначені у 156 кейсах. 86 з них характеризуються як злочини ненависті, а 70 – як інциденти ненависті. У 7 випадках були зафіксовані прояви мови ворожнечі.

Більшість дій на ґрунті гомофобії та трансфобії у 2017 році можна поділити на декілька основних груп:

1. Напади праворадикальних та інших гомофобних угруповань на мирні

ЛГБТ акції, заходи, ком'юніті-центри та на окремих ЛГБТ активістів.

2. Злочини корисливого характеру, коли зловмисники цілеспрямовано шукають жертв серед ЛГБТ, хоча особисто можуть і не мати упередженого ставлення, розраховуючи на те, що ЛГБТ є легкою здобиччю.

3. Дії на ґрунті побутової гомофобії та трансфобії, коли традиційні суспільні забобони стають причиною проявів різного роду агресії до пересічних ЛГБТ осіб [8, с. 31-33].

Для запобігання дискримінації за ознакою статі та гендерної ідентичності Україна може перейняти досвід комісії міста Нью-Йорк з прав людини, а саме:

1. Розширити правові заходи, щоб викоринити дискримінацію за будь-якою ознакою.

2. Створити комісію для проведення перевірок на наявність дискримінації в різних сферах життя громадян.

3. Стимулювати сім'ї для проведення розмов про гендерне самовираження, гендерну ідентичність та сексуальність.

4. Розробити правозастосовні інструкції на випадок дискримінації за ознакою статі, гендерної ідентичності та гендерного самовираження.

5. Проведення разом з активістами та громадськими організаціями програм по підвищенню обізнаності у сфері прав людини та культурної компетентності [9].

А також:

1. Забезпечити безпеку та рівність в Україні шляхом роботи з правоохоронними органами.

2. Організувати юридичну, психологічну та медичну допомогу для людей, які постраждали від дискримінації.

3. Створити освітні програми для навчальних закладів з інформацією про рівні права людей, незалежно від статі, гендерної ідентичності, орієнтації та інших ознак.

Оскільки університетське середовище є одним із впливових факторів на формування людини, як особистості, авторами пропонується проєкт створення Школи Толерантності на базі Гендерного центру Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова [10]. Даний проєкт є унікальним – подібних офіційних шкіл при українських ЗВО не зафіксовано.

Місія Школи полягає у формуванні дружнього освітнього середовища на

основі толерантного і не дискримінаційного підходів в навчанні та спілкуванні.

Мета Школи передбачає зниження рівня булінгу, мобінгу, дискримінації та ксенофобії шляхом гендерної та сексуальної освіти в стінах Університету на основі колоборації з викладачами, правозахисними організаціями, психологами, лікарями, юристами і адвокатами у формуванні толерантного ставлення до дискримінованих груп населення.

У Школі Толерантності передбачається основний курс гендерної та сексуальної освіти. Робота буде проводитись в групах за попередньою реєстрацією учасників. По закінченню курсу учасники матимуть можливість отримати сертифікати. Для цього їм буде необхідно відвідати не менше 70 % лекцій та тренінгів, а також успішно пройти перевірку отриманих знань (тестування).

З метою промоції Школи у медійному просторі також планується створення офіційного сайту з висвітленням загальної інформації щодо Проекту, його візії та цінностей, контактами команди та правозахисних організацій, розкладом заходів, бібліотекою, івентами тощо.

Основні заходи Школи Толерантності, які планується у перспективі реалізації проводити в Університеті, наведені на рисунку 2.

Потенційними організаціями-партнерами можуть виступити такі, як:

1. Всесвітній рух Amnesty International в Україні, м. Київ.
2. Всеукраїнська ГО «Терго», об'єднання батьків ЛГБТ+ дітей.
3. Громадська ініціатива «Доступно.UA», м. Київ.
4. ГО «Інсайт», м. Київ.
5. ГО «КиївПрайд», м. Київ.
6. Регіональний інформаційний і правозахисний Центр для геїв та лесбійок «Наш світ», м. Київ.
7. ГО «Харківське Жіноче Об'єднання «Сфера», м. Харків.
8. Громадська організація інвалідів «Креавіта», м. Харків.
9. Спільнота Inclusion, м. Харків.
10. ГО «Асоціація ЛГБТ «ЛІГА», м. Миколаїв.
11. Запорізький обласний благодійний фонд «Гендер Зед», м. Запоріжжя.
12. ГО «Протеґо», м. Кривий Ріг.

Основні заходи Школи Толерантності :

- організація та проведення заходів (тренінгів, семінарів, дискусій, конференцій, воркшопів, досліджень) з питань рівності, різноманітності та інклюзивності;
- розпізнавання й запобігання дискримінації та інших видів агресії в університетському середовищі;
- вивчення міжнародної законодавчої бази та законодавства України, співпраця з правозахисниками для внесення пропозицій щодо змін у законодавстві;
- навчання правильній та ефективній роботі з законодавчою базою й правоохоронними органами;
- збір інформації про випадки проявів дискримінації, передача їх для подальшої роботи юристам та адвокатам, а також для моніторингу в правозахисній організації;
- створення та поширення тематичної літератури;
- створення сайту як консультативної онлайн-платформи з базою контактів правозахисних організацій, юристів, адвокатів, психологів тощо

Рис. 2. Перелік основних заходів Школи Толерантності, який планується реалізувати в ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

Реалізація проєкту Школи Толерантності в ХНУМГ ім. О.М. Бекетова передбачається у декілька етапів (рисунок 3).

До команди Школи Толерантності на початку роботи будуть входити: керівник Школи, івент-менеджер та фахівець з SMM.

За результатами роботи Школи Толерантності передбачається:

– формування толерантного ставлення до людей з різною гендерною ідентичністю, сексуальною орієнтацією та статевою приналежністю;

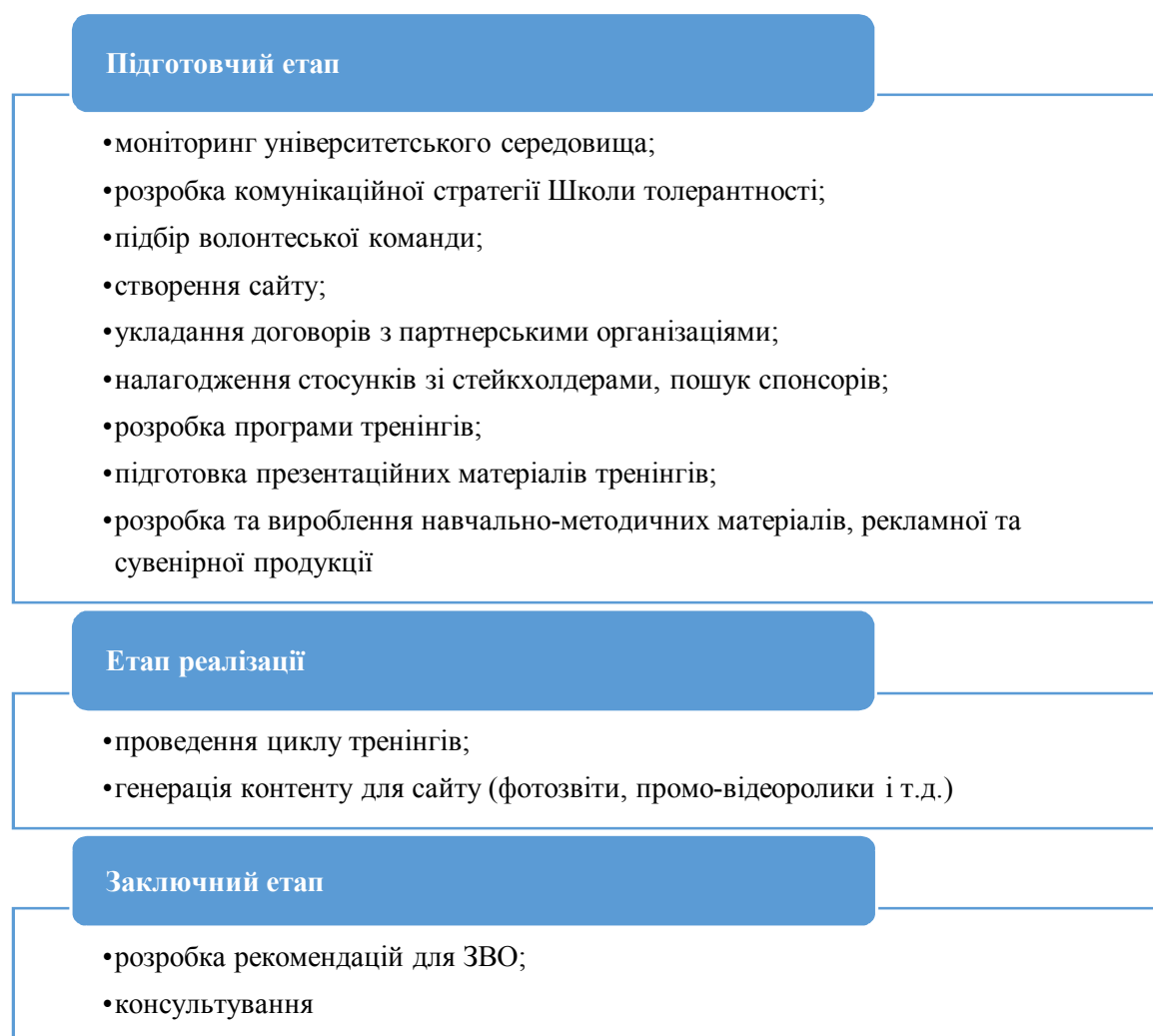

Рис. 3. Етапи реалізації проєкту Школи Толерантності
в ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

— розвиток навичок розпізнавання і запобігання дискримінації, ксенофобії та інших видів агресії, відстоювання своїх прав і свобод, використовуючи законодавство і зв'язок з правозахисними організаціями;

— можливість надання мінімальної психологічної допомоги і загальної юридичної інформації людям, які постраждали через ознаки статі та сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності.

Автори вважають, що створення Школи Толерантності на базі Гендерного центру ХНУМГ ім. О. М. Бекетова стане прикладом для інших ЗВО нашої країни у формуванні дружнього та толерантного університетського середовища.

Література:

1. Бандурка А. Толерантность или терпимость? URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2012/03/3/6959888/>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації: Закон України № 1263-VII від 13.05.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1263-18>
3. Про затвердження плану дій щодо реалізації Національної стратегії в області прав людини на період до 2020 року : розпорядження Кабінету міністрів України № 1393-р. від 23 листопада 2015 р.
4. Кабінет Міністрів України URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/uryad-ta-organi-vladi/team>
5. Дискриминация женщин на работе – миф или реальность? URL : www.work.ua/articles/career/1272/
6. Каждая вторая женщина в Украине считает, что мужчине на аналогичной должности платят больше – исследование. URL: delo.ua/lifestyle/kazhdaja-vtoraja-zhenschina-v-ukraine-schitaet-cto-muzhchine-na-283207.
7. Черная Е. Топ-10 нарушений прав женщин в Украине: Горячие факты. URL: humanrights.org.ua/ru/material/top10_porushen_prav_zhinok_v_ukrajini_garjachi_fakty.
8. На піднесенні. Становище ЛГБТ в Україні у 2017 році / Центр «Наш світ». Київ : Центр «Наш світ», 2018. С. 31-33.
9. Комиссия по правам человека г. Нью-Йорк, Защита от дискриминации по признаку сексуальной ориентации, гендерной идентичности и гендерного самовыражения, Нью-Йорк, 2017. С. 2.
10. Гендерний центр ХНУМГ ім. О. М. Бекетова URL: <http://gc.kname.edu.ua/index.php/uk>.